

מגילת רות

בעצרת - לפיכך קוראים מגילת רות בזמן מתן תורתנו, כי התורה שבכתב עם התורה שבעל פה - תורה אחת היא ואי אפשר אחד בלא השני. הספור המסופר במגילת רות מתרחש לפני מלכות שאול כאשר השלטון על העם היה בידי שופטים. השופט באותם ימים היה איבצן הוא בועז ממגילת רות.

מנהג ישראל לקרוא מגילת רות בשבועות שכתוב בה: "בתחילת קציר שעורים" ובשבועות הוא זמן קציר. חז"ל מוסיפים שמגילת רות נכתבה ע"י שמואל הנביא, ליחס את דוד המלך שבא מרות המואביה, כי מן השמים הסכימו על הדבר, וסוף המגילה מסיים עיקר היחוס מפרץ עד דוד לכבודו. ודוד נולד בעצרת ומת

לכאורה, פותחת המגילה בתיאור התקופה בה התרחשו המאורעות המסופרים בה: "בימי שפוט השפטים". אולם, בהתבוננות מעמיקה יותר, אנו רואים ששמואל, אשר כתב את מגילת רות, מספר לנו מעט מאד על תקופה זו. תקופת השופטים החלה עם מותו של יהושע והסתיימה בעלייתו של שאול לכס המלכות, התקופה בת כשלוש מאות וחמישים שנה. למרות שהמגילה מספרת לנו שהמאורעות התרחשו בימי השופטים, היא אינה מציינת לנו את התקופה המדוייקת או את שמו של השופט ששפט באותה תקופה.

הגמרא אומרת ש"איבצן זה בועז" ולפי זה, אפשר להסיק ששואי בועז ורות היו 304 שנים לאחר שיהושע הכניס את בני ישראל לארץ 2591 שנים לאחר תקופת השופטים (לפי תולדות עם עולם) אך המקרא אינו מציין בפירוט שבועז הוא איבצן.

לפי סדר הדורות וספר "צמח דוד" ההתרחשויות היו בערך בשנת 2787 לבריאת העולם. ספר איגרת שמואל מביא בשם רב יוסף אבן יחיא, שאיבצן השופט לא מוזכר במגילה בשמו משום שלא רצה הכתוב שיופיע שמו של הצדיק לצידו של אלימלך החוטא.

לכן, חז"ל מפרשים שהמילים "בימי שפוט השפטים" אינם תאור הסטורי, אלא תיאור מוסרי. התקופה היא תקופה קשה בהיסטוריה של עם ישראל, היתה זו תקופה בה לא נשמע העם למנהיגי הדור. רבים מן המנהיגים לא זכו לאמון העם. בתקופה זו הכה ה' ברעב את הארץ. לא רק רעב ללחם אלא גם רעב רוחני כאשר אין מנהיגים ואין מונהיגים, הנשמה היהודית סובלת מייסורי רעב רוחני שהינם לא פחות חמורים מאלה של רעב גופני (אור יהל)

מגילת רות לא מציינת לנו את התקופה שבה התרחשה כיון שציון השנה המדוייקת אין בו כל חשיבות. אפילו לא שמו של השופט באותה תקופה. גם אם נדע לא יוסיף הדבר מאומה להבנתו, ולא יועיל לנו לגבי העתיד. בסופו של דבר, דווקא העדר פרטים אלה מעיד, שהתנ"ך איננו ספר היסטוריה. לעיתים קרובות סיפוריו אינם שלמים ואף מקוטעים. סיפורי ניסים מסופרים בהרחבה בגמרא ובמדרשים, מדוע אין פרטי הניסים נזכרים בתנ"ך עצמו? משום שאין מקומם בתנ"ך, ה' בחכמתו האינסופית נתן לנו את "ספר תולדות האדם" ובו כלל את כל שעלינו לדעת. למעלה ממיליון נביאים קמו לישראל עד תום תקופת הנבואה, אולם רק חמישים וחמשה מהם נזכרים בעשרים וארבע ספרי התנ"ך, רק אותם מעשים ואותן נבואות אשר נצרכו לדורות נכתבו. גם האחרים היו גילוי מחשבותיו ודבריו של ה', אולם, הם נצטרכו לשעתם בלבד, ולכן לא הונצחו בתנ"ך. (מהר"ל)

היהודי בכל דור ודור חייב לדעת מה יקרה אם יסרב לקבל סמכות ומנהיגות. "מגילת רות" היא דוגמא נוספת למה שעלול לקרות כאשר אין סמכות מוכרת בישראל. גם מגילת רות פותחת בהצהרה זו "בימי שפוט השופטים" הנביא שמואל, בשלוש מילים אלו תימצת את רוח התקופה: העם שפט, ביקר ופסל את שופטיו ובעקבות זאת בא רעב רוחני וגשמי.

- אמה של מלכות

רות, נסיכה במואב, לא היתה רואה, בדרך הטבע אף יהודי במשך כל ימי חייה ובודאי לא היתה מעלה בדעתה להינשא לולא המצב הקשה בא"י: רעב רוחני וגשמי, שבעקבותיו עזבה משפחת אלימלך את בית לחם, ירדה למואב ונוצרה השתלשלות של מאורעות, אשר הובילו לכך שהנסיכה המואבית נעשתה אמה של מלכות, פארו של הקב"ה עלי אדמות. מעשה זה יביא לעתיד לבוא את המשיח אשר יוביל את עם ישראל ואת כל המין האנושי לאותה תפארת רוחנית שעתידה להיות כשהוא יבוא.

- מעלותיה של רות

המגילה מתארת לנו את מידת צדקתה ויושרה של רות ואת מעלת מידותיה. כאשר אמרה לנעמי "אלכה נא השדה ואלקטה בשבולים" רות שהייתה בת מלך מלך מואב - ורגילה לאכל מעדני מלכים, הלכה כאחד העניים. רות לא חפצה שגם חמותה תלך עמה שהרי נעמי כבר שבעה די בזיון וכלימה. בעבר הייתה ידועה בעיר הזו כגבירה עשירה ולקט העניים יהיה עבורה בזיון גדול. לכן, קבלה רות על עצמה ללקט שהרי אין מכירים אותה ולא תבוש, והיא תפרנס את חמותה בכבוד. (מלבי"ם)

"וואלקטה בשבולים אחר אשר...". רות מדגישה שתלקט אחר, כלומר, מאחורי, כבטוי של צניעות. (שמחת הרגל)

- עבודות -

מי כתב את המגילה?
התקופה:
מי הנהיג את עמ"י בתקופה זו?:
מתי קוראים את המגילה?
מדוע?
מיהו אבצן? (ע"פ מקור ראשון)
מדוע אינו מוזכר בשמו האמיתי?
מה היה המצב הרוחני של עמ"י בזמן זה? (ע"פ מקור שני)
הוכיחו זאת ע"פ הפסי בשופטים כא' כ"ה:
מה היה עונשם?
מדוע המגילה לא מציינת לנו שנה מדויקת בה התרחשו דברים? (ע"פ מקור שלישי)
מה מעיד העדר דברים אלו?
נבואות רבות נאמרו אבל מעט מהן נכתבו מדוע?
מה אנו למדים ממגילת רות?
כיצד דאג ה' שרות תינשא ליהודי?

עיינו במגילה וענו:

1. כיצד מראה רות את מסירותה לעמ"י? (פרק א' פס' ט"ו - י"ז)
כיצד מראה רות את נאמנותה לנעמי? (פרק א' פס' ט"ו - י"ז)